

ДОВІДКА

Про підсумки моніторингового
дослідження організації
інклюзивного навчання
у 2025-2026 навчальному році

Відповідно до Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти, на підставі висновків про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини, наказів по Ліцею від 28.08.2025 №73-о, від 30.09.2025 року №104-о «Про організацію інклюзивного навчання» та з метою реалізації права на освіту, соціальної адаптації та інтеграції дітей з ООП у суспільство, а також формування позитивного ставлення до різноманітності шляхом запровадження інклюзивного навчання у 2025-2026 навчальному році інклюзивним навчанням було охоплено 7 учнів закладу освіти (рух учнів відбувся у вересні 2025 року: Олексієнко Андрій вибув із закладу освіти, для учня Супруна Владислава організовано інклюзивне навчання), які навчалися в 4 інклюзивних класах:

- 1-Б клас – 1 учень з ООП Довгополий Кирил, класний керівник – Левицька В.М. (переведений на індивідуальну форму здобуття освіти (педагогічний патронаж) згідно наказу по закладу освіти від 19.11.2025 року №120-о).
- 1-В клас – 1 учениця з ООП Токарева Софія, класний керівник – Очеретня О.В, асистент вчителя – Старостіна О.В.;
- 2-Б клас – 2 учнів з ООП: Супрун Владислав, Іванченко Аліна, класний керівник – Белкіна Т.Я., асистент вчителя – Голощук О.М.;
- 3-В клас – 2 учнів з ООП: Коваленко Марк, Недзельський Ростислав, класний керівник Снігир В.М., асистент вчителя – Шевченко Н.В.;
- 3-Г клас – 1 учень з ООП Семеновський Артем, класний керівник – Гонтарук Я.І., асистент вчителя – вакансія.

Відповідно до висновків ІРЦ учнів з ООП мали рівні підтримки, а саме:

Всього учнів	з них потребують:	
	II рівень підтримки	III рівень підтримки
7	1	6

Роботу інклюзивних класів у 2025-2026 навчальному році організовано з урахуванням індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності дітей з особливими освітніми потребами (ООП).

Освітня діяльність у класах з інклюзивним навчанням у 2025-2026 навчальному році була спрямована на реалізацію завдань:

- вироблення в учнів з ООП соціальних навичок та вдосконалення соціальної взаємодії вдома та в ліцеї (удосконалення навичок спілкування, вміння співпрацювати);
- здобуття дітьми з ООП відповідного рівня освіти у середовищі однолітків згідно з Державним стандартом загальної середньої освіти;
- розвиток концентрації та обсягу уваги, розвиток довільної уваги учнів;

- розвиток пізнавальних процесів за допомогою активного включення дітей з ООП до освітнього процесу та проведення корекційно-розвиткових занять;
- формування навичок дисциплінованості, організованості, вольової регуляції, уміння діяти за зразком;
- створення емоційно-комфортної атмосфери в ліцейному колективі;
- забезпечення диференційованого психолого-педагогічного супроводу;
- надання консультативної допомоги сім'ям, які виховують дітей з ООП, залучення батьків до розробки індивідуальних програм навчання;
- формування навичок взаємодії дітей з ООП з іншими учнями у класних колективах;
- забезпечення засобами корекції психофізичного розвитку, спеціальним обладнанням, відповідним дидактичним матеріалом, особливими наочними засобами.

Навчання в класах, де організоване інклюзивне навчання, здійснювалося за навчальними планами, які складені на основі Типової програми, розробленої під керівництвом О.Я.Савченко, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 12.08.2022 №743. На основі навчальних планів було розроблено та затверджено для кожного учня з ООП індивідуальний навчальний план з урахуванням висновку ІРЦ. Плани були розроблені Командами психолого-педагогічного супроводу за участі вчителів-предметників, схвалені педагогічною радою та затверджені керівником. Плани є частиною ІПР і містять таку ключову інформацію:

- перелік навчальних предметів (інтегрованих курсів);
- загальний обсяг навчального навантаження та кількість годин на тиждень для вивчення навчального предмета (інтегрованого курсу);
- кількість годин корекційно-розвиткової роботи за напрямками;
- гранично допустиме тижневе навантаження на учня.

Саме в індивідуальному навчальному плані та додатках до ІПР фіксувалися, які предмети підлягають адаптації, що зробили цей документ практичною інструкцією для вчителя-предметника. Індивідуальні навчальні плани дітей з особливими освітніми потребами у класах з інклюзивним навчанням розроблялися з відповідною адаптацією та визначали зміст, систему знань, навичок і вмінь, які мали опанувати учні. До складання індивідуальних навчальних планів залучалися батьки. Така співпраця забезпечила інформування батьків про потенційні можливості дітей, динаміку їх розвитку. Для проведення корекційно-розвиткових занять в індивідуальних планах учнів було передбачено від 2 до 4 годин на тиждень. Розклад уроків у класах з інклюзивним навчанням складався відповідно до робочого плану закладу освіти з урахуванням індивідуальних особливостей учнів та гігієнічних вимог.

В процесі підготовки до уроків вчителі складали плани-конспектів уроків, в яких інтегрували навчальний матеріал загальноосвітніх та індивідуальних програм так, щоб на одному уроці діти з різним станом психофізичного і інтелектуального розвитку вивчали близьку за змістом тему, враховуючи рівень засвоєння, який доступний для кожного учня. Інформація, одержувана учнями

по темах, що вивчалися, відповідала рекомендованій їм для навчання Освітній програмі. Закріплення отриманих знань, умінь і навичок велися за різними дидактичними матеріалами, підібраними для кожного учня індивідуально: роздаткові картки, вправи з навчальних посібників і підручників (данні добирав матеріал асистент вчителя). Для пояснення складно сприйманих тем учням з особливостями в розвитку пропонувалися картки-інструкції з описом покрокових дій учнів. Така побудова навчальних занять створювала умови, при яких всі учні класу залучалися до загальнокласної роботи. Навчання учнів здійснювалося з урахуванням особливостей освітніх потреб учнів на основі використання особистісно-орієнтованого підходу.

Кожен учитель, що займався з дитиною з особливими освітніми потребами в інклюзивному класі, був відповідальним за виконання компонентів індивідуальної програми розвитку. Педагоги використовували різні форми організації роботи (групові, парами), які покликані забезпечити активну участь учнів у якомога більшій кількості педагогічних заходів, створювали таким чином належну атмосферу взаємин у класі. Педагоги надавали пряму допомогу учням із засвоєння знань. Асистенти вчителів здійснювали соціально-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами, які направлені на адаптацію навчальних матеріалів з урахуванням індивідуальних особливостей учнів, залучали учнів до різних видів навчальної діяльності на уроках. Особливо дієвою і корисною для дітей з ООП була індивідуальна робота з учнями, яка була направлена на допомогу у виконанні навчальних завдань, закріплення конкретних умінь і навичок, додаткове пояснення тем з предметів, які не були належним чином засвоєні. Асистенти вчителів були присутні на уроках, допомагали в організації освітнього процесу в класі, спостерігали за дитиною, супроводжували на перервах, сприяли формуванню саморегуляції і самоконтролю, спілкувалися з батьками та надавали їм необхідну консультативну допомогу і рекомендації. Для здійснення обліку занять з учнями та виконання індивідуального навчального плану та програм асистентами вчителя заведені окремі журнали встановленого зразка.

Пріоритетним напрямом діяльності ліцею є забезпечення конструктивної взаємодії педагогічних працівників та фахівців психолого-педагогічного супроводу. Координація зусиль спрямована на формування стимулюючого освітнього простору для активізації пізнавальної діяльності здобувачів освіти та дотримання принципів цілісності в системі розвивального навчання.

Важливим у навчанні таких дітей було залучення кваліфікованих спеціалістів, які надавали допомогу вчителям та дітям з особливими потребами у навчанні. З дітьми постійно працювали асистенти вчителя, практичний психолог, соціальний педагог, логопед. Такий комплексний підхід, без сумніву, дав хороші результати, а вчителям інклюзивних класів можливість краще зрозуміти індивідуальні особливості учнів. Віра в дитину, наполегливість, витримка, старанність, готовність до систематичної роботи стали запорукою позитивних змін.

У Ліцеї створено Команди психолого-педагогічного супроводу для дітей з ООП (для кожного учня з особливими освітніми потребами наказом було

затверджено персональний склад Команди супроводу дитини з особливими освітніми потребами). В групу фахівців входять заступник директора з навчально-виховного процесу, класні керівники, практичний психолог, соціальний педагог, вчитель-логопед, вчителі-предметники, медична сестра, фахівець ІРЦ, асистенти вчителя, які працюють в інклюзивних класах. Команди разом з батьками учнів, згідно висновку ІРЦ розробили на рік індивідуальну програму розвитку. Двічі на рік (за потребою частіше) вона переглядалася з метою коригування. Процес складання ІПР дитини з ООП носив диференційований характер, розроблявся на основі аналізу проблеми розвитку учня та його освітніх потреб. Команди психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП інформували батьків щодо особливостей інклюзивного навчання, цілей та завдань, переваг інклюзії для всіх суб'єктів освітнього процесу. Батькам надавалися роз'яснення щодо врахування особливостей розвитку їхньої дитини. Це сприяло формуванню батьківської компетентності під час обговорення питань, що виникали унаслідок спілкування та групової взаємодії в дитячому колективі. Поінформованість батьків сприяла формуванню інклюзивних цінностей, що забезпечує дружню і позитивну атмосферу, сприятливу для всіх дітей. Індивідуальні програми розвитку були затверджені директором Ліцею та підписані членами Команди психолого-педагогічного супроводу і батьками учнів. Робота в групі щодо розробки індивідуальної програми розвитку дозволила всім особам, що працювали з дітьми, визначати сильні сторони, інтереси і потреби дитини, висловлювати думку про зібрану інформацію і висновки в результаті спостережень за поведінкою учня, про тип індивідуального навчального плану, визначати загальний підхід до порядку і рівня надання послуг для підтримки учня. ІПР узгоджувалися для реалізації інклюзивного навчання (в наявності протоколи засідань Команди психолого-педагогічного супроводу дітей з ООП).

Корекційно-розвивальна робота – комплекс заходів із системного психолого-педагогічного супроводження дітей з ООП у процесі навчання, що спрямований на корекцію порушень шляхом розвитку пізнавальної діяльності, емоційно-вольової сфери, мовлення та особистості дитини.

Основними завданнями корекційно-розвивальної роботи у ліцеї є:

- розвиток та удосконалення фонетико-фонематичних навичок учнів;
- збагачення пасивного та активного словника учнів;
- формування навичок спілкування;
- розвиток зорово-просторової уваги та пам'яті;
- формування діалогічного та монологічного мовлення;
- розвиток емоційної сфери;
- подолання тривожності;
- розвиток процесів запам'ятовування та відтворення інформації;
- корекція пізнавальної діяльності учнів.

Корекційно-розвивальна робота проводилася шляхом корекційно-розвиткових занять за напрямками відповідно до індивідуальних особливостей учня. Кадрове забезпечення корекційно-розвиткових занять здійснювали вчитель-логопед (Кардаш О.В.) та практичний психолог (Перцьова Л.В.).

Корекційно-розвиткові заняття проводилися практичним психологом та вчителем-логопедом в Ліцеї. Вчителем-логопедом, практичним психологом проводилися корекційно-розвиткові заняття згідно складених календарно-тематичних планів, затверджених графіків та розкладів роботи, погоджених з батьками учнів. Календарно-тематичні плани корекційних педагогів були складені відповідно рекомендованих фахівцями ІРЦ корекційних програм.

Психологічний супровід інклюзивного навчання та первинна оцінка учнів здійснювалася практичним психологом закладу освіти, яка проводила діагностичне спостереження і надавав консультативну допомогу щодо сильних сторін учня, потреб, інтересів та особливостей розвитку учня (розвиток пізнавальних процесів, емоційність, темперамент, стиль навчання та ін.). Психолог надавала рекомендації членам Команди супроводу щодо особливостей адаптації учнів до навколишнього середовища, які відповідають особливим освітнім потребам учнів та розробляв план дій психологічної допомоги учням, проводив заняття згідно корекційно-розвивальної програми. Практичний психолог здійснювала безперервний моніторинг розвитку дитини, спостерігала за змінами в поведінці, в розвитку та надавала психологічну допомогу дитині, її сім'ї і педагогам, що працюють з дитиною. Робота практичного психолога по корекції розвитку була спрямована за напрямками: розвиток самоусвідомлення школярів, формування адекватної самооцінки, зниження тривожності та скутості дітей, оволодіння навичками саморегуляції власного емоційного стану. Завдяки тренінговим заняттям з учнями відслідковувалися позитивні результати дітей у спілкуванні з однолітками, вироблялася впевненість у собі.

Фахівці корекційно-розвиткових занять протягом семестру вели журнал щоденного обліку роботи, протоколи індивідуальних консультацій, діагностичних обстежень. При здійсненні психолого-педагогічного супроводу дітей, які навчаються на інклюзивній формі навчання, спеціалісти заповнювали індивідуальні картки проведення соціально-педагогічних досліджень, проводили консультації з батьками та педагогічними працівниками.

У ході моніторингового дослідження встановлено, що ефективність корекційно-розвивальної роботи в цілому відбулася завдяки співпраці усіх корекційних педагогів, класних керівників, вчителів-предметників, батьків та адміністрації Ліцею.

Асистенти вчителя співпрацювали в тісному контакті з вчителями, батьками, постійно вели спостереження за змінами у розвитку дітей, надавали допомогу учням з ООП, чітко дотримуючись вимог Посадової інструкції асистента вчителя, затвердженої керівником закладу освіти. Вони допомагали в організації освітнього процесу у класах з інклюзивним навчанням, сприяли розвитку дітей, поліпшенню їх психоемоційного стану, співпрацювали з батьками. Згідно плану роботи закладу освіти протягом навчального року проводилося моніторингове дослідження організації інклюзивного навчання. Оцінювання результатів навчання учнів з ООП здійснювалося згідно Методичних рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти (наказ Міністерства освіти і науки України від 13.07.2021 року №813 «Про затвердження методичних рекомендацій

щодо оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти» (зі змінами)). Педагогами враховувався обсяг і характер матеріалу, визначений ІПР. Система оцінювання результатів навчання дітей з ООП була стимулюючою, враховувалася позитивна динаміка в змінах діяльності дитини. Педагогами більше уваги зверталось не на кількісний показник, а на якісний. Облік навчальних занять здійснювався в електронних класних журналах. З метою оцінювання індивідуальних досягнень учнів педагоги Ліцею використовували метод оцінювання – портфоліо. Рівень результатів навчання учнів інклюзивної форми навчання у 2025-2026 навчальному році в учнів 3х класів середній: Семеновський Артем (3-Г клас) та достатній: Недзельський Ростислав (3-В клас), Коваленко Марк (3-В клас). Результати навчання в учнів 1-2 класів – формуються.

У серпні 2025 року, грудні 2025 року та травні 2026 року відповідно до індивідуальних програм розвитку та в межах роботи Команд психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами, з метою узгодження дій учасників освітнього процесу й забезпечення комплексного та безперервного психолого-педагогічного супроводу, у Ліцеї були проведені по три засідання Команд психолого-педагогічного супроводу дітей з ООП за участю батьків. У ході засідань було проаналізовано динаміку розвитку кожного учня, розглянуто результати освітньої та корекційно-розвиткової діяльності, оцінено результативність використаних методів і форм роботи, а також визначено подальші напрями коригування індивідуальних програм розвитку. За результатами обговорень приймалися узгоджені рішення, які оформлялися протоколами та рішення доводились до відома педагогічних працівників і батьків з метою забезпечення єдності підходів у навчанні й вихованні дітей з особливими освітніми потребами. Отримані під час занять результати враховувалися в процесі аналізу динаміки розвитку учнів та під час внесення змін до індивідуальних програм розвитку.

Важливу роль в організації освітнього процесу учнів з ООП відіграє освітнє середовище. У нашому закладі воно вільне від будь-яких форм насильства та дискримінації. Педагогічні працівники формують в усіх учасників освітнього процесу інклюзивну культуру.

В інклюзивних класах є адаптивне обладнання та меблі, допоміжні засоби навчання та комунікації, а також предмети повсякденного вжитку та мобільне обладнання для задоволення всіх потреб учнів. Для організації інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами у ліцеї створено відповідні умови, а саме:

- класи забезпечені необхідними навчально-методичними посібниками, наочно-дидактичними та індивідуальними технічними засобами навчання;
- в наявності кабінети психологічного розвантаження (ресурсні кімнати);
- заклад освіти повністю забезпечений необхідними навчальними площами;
- східці для організації безпечного переміщення дітей обладнані поручнями;
- виконано поточний ремонт класних кімнат;
- в наявності облаштовано окремі входи (входи поруч навчальних кабінетів);
- навчальні кабінети розташовані на першому/другому поверхах;

- в наявності доступність до місць загального вжитку.

У ліцеї створені 3 ресурсні кімнати - це окремі, спеціально облаштовані кімнати для дітей з особливими освітніми потребами, де відбувалося навчання за індивідуальним планом розвитку у супроводі асистента вчителя, вчителя-логопеда та психологічна адаптація дітей з ООП. Ресурсні кімнати умовно поділені на 4 зони: «спортивна», «ігрова зона», «побутово-практична», «куток сенсорної розрядки». Ресурсні кімнати ізольовані від основного класу. За потреби діти з ООП (і не тільки) могли усамітнитися у даних приміщеннях.

Учні з особливими освітніми потребами були активними учасниками позакласної роботи, яка проводилася з урахуванням психофізичних можливостей дитини і була спрямована на всебічний розвиток особистостей, формування позитивного соціально-психологічного статусу. Вони залучалися до позаурочної роботи відповідно до можливостей, інтересів, нахилів, здібностей, з урахуванням їх побажань, віку, психофізичних особливостей та стану здоров'я. Вся виховна і освітня робота при інклюзивному навчанні проводиться у повсякденному житті та на спеціально організованих заняттях.

Організація інклюзивного освітнього середовища здійснювалася фахівцями, які постійно працюють над підвищенням своєї кваліфікації для роботи з дітьми з особливими освітніми потребами, проходять курсову підготовку, відвідують спеціалізовані тренінги для працівників освітньої сфери, займаються самоосвітою та діляться досвідом з колегами. Під час здійснення освітнього процесу педагоги, які працювали в інклюзивних класах, застосовували особистісно-орієнтовані методи навчання, організовували освітній процес з урахуванням індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності таких дітей; налагоджували співпрацю з батьками, які брали активну участь у вихованні дітей.

Протягом навчального року велика увага була приділена роботі з батьками учнів, які навчаються в інклюзивних класах (консультування з психологом, бесіди з учителями та асистентами). Спільно з батьками педагогічні працівники вели бесіди на теми: «Успіхи у навчанні та вихованні дитини із особливими освітніми потребами», «Подолання стресу у дітей з ООП»; «Поради щодо розвитку в дитини позитивних емоцій в умовах війни».

Під час вивчення питання стану реалізації інклюзивного навчання було виявлено, що залучення дітей з особливими потребами до такої форми навчання позитивно впливає на соціально-емоційну сферу, фізичний та творчий розвиток, більш прихильніше ставлення до них учнів класу. Вчителі та батьки учнів відзначають, що за період навчання учнів за інклюзивною формою відбуваються позитивні зміни:

- учні легше уявляють, усвідомлюють та висловлюють ставлення до прочитаного, почутого;
- краще адаптуються до роботи на уроці, швидше звикають до ритму уроку;
- виявляють достатній рівень самостійності при виконанні домашніх завдань;
- значне покращення у вимові та диференціації свистячих та шиплячих звуків;
- спостерігається позитивна динаміка у процесах побудови речень, зв'язних висловлювань, висловленні власної думки;

- значне покращення навичок читання, зменшення кількості граматичних помилок у писемному мовленні.

Питання щодо організації інклюзивного навчання в 2025-2026 навчальному році розглядалися на педагогічних радах; на нарадах при директору, на нарадах при заступнику директора.

Таким чином, урахування та реалізація нормативно-правового, науково-методичного забезпечення змісту освітнього процесу, використання сучасних підходів до навчання дітей зазначеної категорії, що включають цілеспрямовану діяльність педагогів та батьків учнів, співпрацю з командою фахівців, забезпечили ефективність навчання дітей і створили підґрунтя для успішного навчально-корекційного результату.

Разом із позитивними напрацюваннями в організації інклюзивного навчання у Ліцеї в 2025-2026 навчальному році виявлено низку недоліків і проблемних питань, які потребують подальшого вирішення:

- класи не в повному обсязі (2 вакансії) забезпечено педагогічними кадрами (асистентами учителя), які володіють методиками роботи з дітьми з особливими освітніми потребами;
- обмеженість матеріально-технічного забезпечення інклюзивних класів спеціальними дидактичними засобами, наочністю та технічними пристроями, що ускладнює повноцінну реалізацію індивідуальних освітніх потреб окремих учнів з ООП;
- потреба в удосконаленні взаємодії між вчителями-предметниками та асистентами вчителя щодо спільного планування уроків, добору диференційованих завдань і форм оцінювання;
- не достатньо активне залучення батьків до реалізації та коригування ІПР, засідань Команди психолого-педагогічного супроводу дитини, що знижує ефективність узгоджених дій між сім'єю та закладом освіти;
- потреба в підвищенні фахової компетентності педагогів з питань інклюзивної освіти, зокрема щодо використання сучасних корекційних методик, стратегій поведінкової підтримки та формувального оцінювання;
- необхідність розширення практики внутрішніх методичних заходів (консультацій, тренінгів, обміну досвідом) для педагогічних працівників, які працюють в інклюзивних класах.

Зазначені проблеми потребують подальшої уваги адміністрації Ліцею та педагогічного колективу й будуть враховані під час планування роботи з організації інклюзивного навчання у 2026-2027 навчальному році.

Заступник директора

Оксана САПОЖНИК